

Івашко В. В.
магістрантка групи мСАГ-11
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Калаур С. М., д. п. н., проф.

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Актуальність теми дослідження. Вибір професії – один з головних життєвих виборів, який здійснює людина в юному віці. Він має велике значення як для самої людини, так і для суспільства. Вибір професії – це, по суті вибір життєвого шляху, вибір долі. А вже сама по собі робота, є – головним змістом людського життя. Від вибору професії по душі у великій мірі залежить задоволення людини своєю долею, її щастя. Виходячи з цього кожен учень потребує різносторонньої інформації з тієї або іншої професії, кваліфікованої поради, підтримки й допомоги на дуже важливому етапі, етапі – вибору життєвого шляху та професійного самовизначення.

Метою статті є аналіз методів та способів професійного спрямування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Профорієнтація – це науково обґрунтована система соціально-економічних, психолого-педагогічних, медико-біологічних і виробничо-технічних заходів з надання молоді особистісно – орієнтованої допомоги у виявленні та розвитку здібностей і схильностей, професійних і пізнавальних інтересів у виборі професії, а також формування потреби і готовності до праці в умовах ринку. Дуже важливим є те, що профорієнтаційна робота реалізується через позакласну та позашкільну навчально-виховну роботу з учнями.

Ситуація котра склалася в усьому світі, коли з кожним роком змінюються тенденції на попит професій на ринку праці дуже складна, що і відчують випускники в професійному самовизначенні. Це змушує з нової точки зору поглянути на організацію профорієнтаційної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі. Випускники повинні володіти не тільки

ТНПУ MAGISTERIUM

комплексом необхідних знань, умінь та навичок, а й володіти багатьма особистісними якостями, що дозволило б їм бути конкурентоспроможними, реалізувати себе в професійному та соціальному плані. Велика відмінність сучасного розуміння профорієнтаційної роботи полягає в її націленості не так на вибір конкретної професії кожним учнем, а на формування якихось універсальних якостей в учнів, що дозволяють здійснювати свідомий, самостійний професійний вибір, бути професійно мобільними та найголовніше бути відповідальними за свій вибір.

Узагальнюючі цілі профорієнтаційної роботи в навчальному закладі, можна виокремити наступні цілі:

- надання профорієнтаційної підтримки учням у процесі вибору профілю навчання та сфери майбутньої професійної діяльності;

- вироблення в учнів свідомого ставлення до праці, професійне самовизначення в умовах свободи вибору сфери діяльності у відповідності зі своїми можливостями, здібностями та із урахуванням вимог ринку праці.

Профорієнтаційна робота будується та базується на наступних завданнях котрі зазначені та визначені положенням про організацію професійної орієнтації населення [5]:

- отримання несуперечливих даних про переваги, схильностях і можливостях учнів для поділу їх за профілями навчання;

- забезпечення широкого діапазону варіативності профільного навчання за рахунок комплексних і нетрадиційних форм і методів, що застосовуються на уроках і у виховній роботі закладу;

- вироблення гнучкої системи співробітництва старшої ланки школи з установами додаткової та професійної освіти, а також з підприємствами міста.

Дуже, важливим аспектом у профорієнтаційній роботі в загальноосвітньому навчальному закладі є те, що користь така робота приносить тільки тоді коли в її роботі приймають участь всі учасники навчально-виховного процесу, а саме: учні, педагоги та безпосередньо батьки і коли всі учасники НВП [6, с. 223] дотримуються таких принципів професійної роботи котрі виділяють педагоги та науковці: систематичність і наступність –

ТНПУ

MAGISTERIUM

профорієнтаційна робота не повинна обмежуватися роботою тільки зі старшокласниками. Ця робота ведеться з першого по випускний клас;

– диференційований та індивідуальний підхід до учнів залежно від віку та рівня сформованості їхніх інтересів, від відмінностей у ціннісних орієнтаціях і життєвих планах, від рівня успішності;

– оптимальне поєднання масових, групових та індивідуальних форм профорієнтаційної роботи з учнями та батьками;

– взаємозв'язок школи, сім'ї, професійних навчальних закладів, центрів профорієнтації молоді, служби зайнятості, громадських молодіжних організацій;

– зв'язок профорієнтації з життям (органічна єдність потребами суспільства в кадрах).

Профорієнтація учнів спрямована на знайомство підростаючого покоління з найважливішими галузями діяльності нашого сьогодення, із найбільш розповсюдженими та перспективними професіями на ринку праці відповідно до запитів роботодавців та ринку праці загалом. Основне завдання професійної спрямованості полягає у правильному, усвідомленому виборі професії учням, які закінчують загальноосвітній навчальний заклад, у відповідності зі своїми схильностями та здібностями.

Існує характеристика типів особистості за Дж. Холландом [9] по схильностям до тих чи інших професій. Що дозволяє учням визначитись до якої сфери професійної діяльності вони належать:

Реалістичний тип – цей професійний тип особистості воліє таку діяльність, яка пов'язана з практичними вміннями (наприклад: працівники транспортних підприємств, легкої або важкої промисловості, технічні працівники, працівники різних виробничих підприємств, будівництва, комунікацій тощо). Ця діяльність часто пов'язана з фізичною працею і зазвичай не вимагає тривалого навчання. Практичні професії користуються великим попитом на ринку праці.

Дослідницький тип – цьому типу властиві допитливість, інтерес до різних наук, до досліджень. Люди цього типу не втрачають інтересу до навчання протягом усього життя. Їх нерідко цікавлять різні галузі знань, і не тільки з суміжних з їх

ТНПУ MAGISTERIUM

професією дисциплін. У них добре розвинене абстрактне мислення. Їм властиві висока розумова працездатність та інтелектуальна активність. Зазвичай це наукові працівники, фахівці в різних сферах знання, дослідники.

Художній тип – зазвичай такі люди, що мають художній дар, який забезпечує їх успіх в різних сферах мистецтва. Вони емоційно чутливі, деколи відрізняються ексцентричністю, оригінальністю, індивідуалізмом. Їм притаманне почуття гармонії, краси, прагнення до досконалості. Це музиканти, актори, художники, дизайнери, поети, режисери, співаки, танцюристи.

Соціальний тип – це тип особистості воліє роботу з людьми. Вони хочуть виховувати, лікувати, навчати, допомагати, обслуговувати, захищати, оберігати, консультувати, судити. Вони відчувають інтерес до людей, до спілкування з ними, а також самі хочуть бути цікавими, компетентними і потрібними іншим людям. Це широкий спектр професій різного рівня освіти.

Заповзятливий тип – це активні, енергійні люди, які прагнуть взяти ситуацію в свої руки, які вміють переконувати і вести за собою інших. Вони часто добре знають людську природу і вміють цим користуватися у своїх цілях. Вони проникливі і заповзятливі, і якщо мова йде про бізнес, вигоди, прибутку, успіху, то інтуїція допомагає їм у цьому. У них розвинене честолюбство, прагнення до перемоги, успіху, першості. Це менеджери, політики, бізнесмени, продавці, господарники.

Офісний тип – це організованість, старанність, акуратність, розвинене мислення відрізняють хороших службовців від працівників інших професій. Вони вміють працювати з паперами, документами, вміють їх систематизувати, утримувати в порядку.

Вони вміють ладити з начальством, із колегами, клієнтами. Це економісти, секретарі, бібліотекарі.

Саме у профорієнтаційній роботі можна виділити такі групи методів профорієнтації за О. Пряжниковою [7, с. 178]:

- інформаційно-довідкові, просвітницькі;
- професійної-психодіагностики;
- морально-емоційної підтримки;
- допомоги у конкретному виборі та прийнятті рішення.

Висновок. Результатом професійної орієнтації є професійна

спрямованість особистості та її здатність здійснювати усвідомлене професійне самовизначення на основі зіставлення уявлень про себе самого і вимог, які пред'являють до обраної професії і спеціальності.

Список використаних джерел:

1. Народное образование. Абакумов А. А. М.: Педагогика, 1974. 240 с.
2. Педагогіка і психологія 3 (16)'97. Гол. Редактор Ярмаченко М. Д. К.: Педагогічна думка, 1997.
3. Педагогіка: навч. посіб. Фіцула М. М. К. : Академвидав, 2006. 310, 313 с.
4. Педагогика, учебное пособие для педагогических училищ. Баранов С. П. М.: Просвещение, 1987. 266 с.
5. Положення про організацію професійної орієнтації населення наказом Міністерства праці України, Міністерства освіти України, Міністерства соціального захисту населення України від 31 травня 1995 року № 27/169/79. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0190-95>. (дата звернення: 28.10.2020).
6. Профессиональная ориентация учащихся: учеб. пособ./ под ред. А. Д. Сазонова. М.: Просвещение, 1988. 223 с.
7. Пряжникова Е. Ю. Профориентация: учеб. пособ. URL: <http://mir.zavantag.com/psihologiya/11008/index.html?page=20>. (дата звернення: 20.10.2020).
8. Учитель. Ред. составитель Брудный Д. М.: Издательство политической литературы, 1991. 146 с.
9. Характеристика типів особистості за Дж. Холландом. URL: <http://brainmod.ru/tests/manual/holland-types/>. (дата звернення: 21.10.2020).
10. Школа, семья и общественность. Отв. ред. А. Г. Хрипков. М.:Просвещение, 1996.